

Člani

Slovenske kulturne akcije

Leto XXIV, 1

EL VOCERO DE LA ACCION CULTURAL ESLOVENA

Januar 1977

misli

utripi časa

Kristjanu se kultura utemeljuje v svoji osnovni ambivalenci, kot orodje luči in kot orodje teme. Vse je odvisno od predznaka, ki jo pogotuje.

Kakor nož, kakor ekrazit, kakor atom.

Naj bo tukaj zapisana beseda, ki vzbuja žvižganje celotnega sinedrija modernega farizejstva: *t e n d e n c a*.

Je bila kdaj v zgodovini človeštva kakšna doba, ki je bolj histerično posiljevala možgane, ki je bolj vsiljivo indoktrinirala in bolj perfidno manipulirala kakor doba modernih totalitarizmov?

Vsak ideološki enovednež se lahko natrpa tendence do počenja, samo kristjan se je mora sramovati.

Res se je sramuje, ko da njegova tendenca meri bistveno kam drugam kakor v poveljanje človeka.

Vrsta znanih katoliških pisateljev si je izvolila znamenito finto: oni niso katoliški pisatelji, ampak samo pisatelji, ki so slučajno katoličani.

Čemu takšen strah, da se sredi naše uboge umetniške snovi, umesene z vsemi stranskimi protizvodi izvirnega greha, ne bi odražala senca odrešenja, senca križa? Čemu takšno izrivanje umetnosti v nekakšno humanistično brezspolnost?

In navsezadnje: ali bi svetovna literatura imela brez tendence Aristofana in Lukreca, Danteja in Dostojevskega?

Še več: ali ni evangelij knjiga najmilejše in obenem najmogočnejše tendence? Ali ni Kristus sama božja tendenca k resnici, k luči, k nesmrtnosti? Zakaj naj bi se ga torej kristjan, ki mu onkraj veličastja kulture sije veličastje križa, sramoval?

alozj rebula

orodje luči in orodje teme
(zaliv, 54-55, trst 1976)

SREDI lanskega julija je moral iz ZSSR v izgnanstvo mladi zgodovinar Andrej Amalrik, pisec slovitega na Zapadu natisnjenega eseja „Bo ZSSR preživela 1984?“. Izgnan je bil hkrati s svojo ženo Giselo, muslimansko slikarko. Zapad je vedel zanj tudi po ilegalni knjižici „Neprostovoljno potovanje v Sibirijo“, kjer mladi ruski disident popisuje svoja izkustva iz časov prisiljene deportacije za Ural. Disidentom se je pridružil že 1963. Pognali so ga z moskovske univerze, mu navrgli dve leti izgnanstva v Sibiriji, pa še tri v prisilnih delavskih taboriščih nekje na Otočju GULAG. Skoraj po prihodu v Amsterdam je kot izgnanec zatrdil: „Ne verjamem v liberalizacijo mišljenja komunističnih partij na Zapadu... V marksizem ne verjamem: nemogoče se mi zdi, pozidati na marksističnih temeljih svobodo in strpno družbeno ureditev. V nobenem marksističnem režimu, ki se danes izživljajo na našem planetu, ni prostora za svobodo, niti za najpreprostejšo strpnost ne.“

Amalrik je bil peti uradni izgnanec iz ZSSR na Zapad. Pred njim je KGB 1966 izgnala pesnika Valerija Tarzisa; 1972 matematika Aleksandra Essenina Volpina; 1974 pisatelj Aleksandra Solženicyna; v začetku 1976 je moral iz Rusije matematik Leonid Pjušč.

Decembra lani je bil izgnan biolog Vladimir Bukovskij: sovjetska vlada ga je izmenjala za glavnega tajnika čilske kompartije Luisa Corvalána. Bukovskij je bil od vseh sovjetskih političnih pripornikov na Zapadu najbolj poznan. Zaradi odkritega odpora proti vladajočemu režimu v ZSSR je dvajset let preživel na Otočju GULAG, slednjič so ga vtaknili v umobolnico in ga z injekcijami živčno in fizično pognali na prag smrti. Ob prihodu v Zürich je povedal, da je v sovjetskih zaporih množica političnih pripornikov. Za njihovo prostost in pravice, da se bo trudil na Zapadu. Izmenjavo s Corvalánom je označil za izreden dogodek, „saj je prvič, da sovjetska vlada uradno prizna pripor političnih jetnikov“. Na vprašanje, kdo je po njegovem politični jetnik, je odgovoril: „Mislim, da je politični jetnik človek, ki so ga obsodili zaradi dejanj njegovega političnega, verskega in narodnega prepričanja. Tako ali drugače: naloga družbe je braniti osebno prepričanje političnega jetnika pred kakršnim koli reformatoričnim pritiskom.“

Januarja letos je Bukovskij, ki je začel na Zapadu z gibanjem za svobodo po sovjetskih umobolnicah zaprtih političnih jetnikov, izjavil v Londonu: „Zapadna politika odjuge do ZSSR je zločinska klofuta našemu gibanju za spoštovanje človeških pravic v Rusiji. Vso to odjugo Zapad-Vzhod plačujemo mi s svojo krvjo... Že kot študent sem se preveril, da je v družbi, ki jo ravna podobna vodila kot v ZSSR, resnična blaginja utopija.“

8. januarja letos so na moskovski podzemski železnici eksplodirale bombe. Eksplozija je navrgla več mrtvih in težko ranjenih. Sovjetski časnikar Viktor Louis je, po ukazu iz Kremlja, poročal v londonski Evening News, da „so disidentje odgovorni za eksplozije“. Vodja gibanja za človekove pravice v ZSSR akademik in atomski fizik Andrej Saharov je v Moskvi pred zapadnimi časnikarji obtožil sovjetsko vlado in politično policijo zločina na podzemski železnici, ker hoče z njim poostri gonjo proti režimskim disidentom. „Današnje ozračje v ZSSR spominja na fašistično Italijo in Nemčijo, pa na Sovjetsko zvezo iz tridesetih let,“ je pribil Nobelov nagrajenec za mir v letu 1975.

Sredi januarja je Amnesty International – mednarodna organizacija za pravice političnih pripornikov – na Dunaju objavila uradno poročilo o trpjenju 90 ruskih in neruskih disidentov v ZSSR, ki so jih obsodili na prisilno delo ali pa vtaknili v klinike za duševno bolne. Po tem poročilu je „Sovjetska zveza v očitnem kršenju 7. člena Helsinškega dogovora, katerega podpisnica je, poskrbela za nove metode, kako prisiliti v molk nasprotnike režima: med njimi je tudi obtožba in obsodba za navadna kriminalna dejanja, ki jih obtoženi ni zagrešili“.

Na vojaški bazi Saharovka blizu Vladivostoka (Mandžurija), ki je eno najvažnejših letalskih oporišč ZSSR na Daljnem Vzhodu, vsak mesec vsaj pet vojakov in podčastnikov napravi samomor. Tako je povedal nedavno Viktor Belenko, ruski letalski podporočnik, ki je lani s tega oporišča z najnovejšim sovjetskim lovcem-bombnikom Mig-25 pobegnil na Japonsko in dosegel azil v ZDA.

V Pragi so aretirali in ponovno zasliševali premnoge od 241 podpisnikov slovitega „Pisma 77“, kot v zadnjih tednih nazivajo protestno izjavo čeških in slovaških izobražencev, umetnikov in znanstvenikov. V izjavi podpisniki zahtevajo spoštovanje osnovnih človekovih pravic v CSR, ki jih praška vlada sistematično krši. V brambo preganjanih čeških in slovaških izobražencev so stopili kulturniki na Zapadu, celo za-

92 761/1979

padne kompartije so se jim licemersko pridružile. Češka vlada je v škriceih posebej zaradi prizadevanja za izboljšanje svojih odnošajev z zapadnimi demokracijami in ZDA.

Na lanskih olimpijskih igrah v Montrealu v Kanadi je šest atletov iz ZSSR in drugih „socialističnih“ držav zaprosilo za azil. Najslavitejši med njimi je sovjetski prvak v ornamentalnih skokih, sedemnajstletni Sergej Nemetcanov. V začetku letošnjega januarja pa je v ZDA prosil za azil češki mladinski prvak v tenisu Ivan Brikši. Osemnajstletni češki tenist se je pridružil češki tenistki Martini Navratilovi in romunski prvakinji Mariani Simionescu, ki sta v zadnjem poldrugem letu tudi dosegli azil v ZDA. Šahovski veliki moster Viktor Korčenoj iz ZSSR pa je že julija lani zaprosil za azil na Holandskem. Korčenoj je eden od treh najboljših sodobnih šahistov na svetu. V utemeljitvi svoje prošnje navaja nevzdržen moralni in politični pritisk v Sovjetski zvezi.

Za konec lanskega leta je leningrajsko sodišče obsodilo na pet let konfinacije rusko pesnico Julijo Vozniesenskajo, 33-letno mater dveh otrok, „zaradi protisovjetskih klevet“. Julija je članica Dejavnega združenja neuradnih pesnikov in umetnikov v Leningradu. Njeno pravo ime je Julija Okulova.

Decembra lani je poljska kompartija v svojem glasilu Tribuna Ludi razglasila enega najboljših sodobnih poljskih pisateljev, Jerzyja Andrzejewskija za anarhista, ker je zapadnonemški televiziji dovolil intervju. V intervjuju je pisatelj slovitega romana „Pepel in diamanti“ – roman so tudi filmali – povedal nekaj gorkih na račun neurejenih družbenih in gospodarskih razmer v poljskem boljševiskem režimu. Jerzy Andrzejewski je tudi član Odbora za brambo delavcev, ki so jih aretirali ob lanskih julijskih nemirih zaradi izrednega porasta cen najnujnejšim potrebščinam. Nekaj dni pozneje je bil pisatelj Andrzejewski aretiran. Z njim je policija postavila pred proces tudi igralko Halino Mikolajsko, ženo pisatelja Mariana Brandysa.

Časnikarju francoskega socialističnega lista Le Nouvel Observateur, znanemu Edoardu Behru, je črnogorski disident Milovan Djilas decembra lani v Beogradu zatrdil, da „izobraženci v Jugoslaviji niso marksisti“. Djilas zagovarja svobodo pouk marksizma, pripominja pa, da so jugoslovanske oblasti, „ko so marksizem ustoličile za obvezno in edino zveličavno filozofijo po šolah in vseučiliščih, segle po najboljšem sredstvu, da so mladino odbile od tega nauka...“

UTRIPI ČASA. ZNAMENJA ČASA?

editorial

En otro campo, podemos mencionar la más sutil agresión contra las conciencias mediante la pornografía y la parcialidad de ciertos órganos de prensa, y la todavía más radical violencia destinada a eliminar la libertad de religión.

La práctica cotidiana de la violencia y los esfuerzos hechos para justificarla, erosionan las conciencias y debilitan la cohesión de la comunidad. Esta situación viene preparando, a menos que se tomen precauciones, nuevas y más terribles explosiones.

En muchos países, el consenso nacional forjado durante siglos, se está desmoronando.

Con tal proceso, se deteriorarán los valores morales, que son irremplazables para derrotar las injusticias que estamos deplorando.

Paulo VI

(alocución al cuerpo diplomático, enero de 1977)

SLOVENSKA KULTURNA AKCIJA

z žalostjo znani vsem svojim članom, sodelavcem in prijateljem,
da sta januarja letos odšla k Bogu po plačilo
njena dolgoletna redna ustvarjalna člana, sodelavca Meddobja in
publikacij naše ustanove

p. dr. VLADIMIR TRUHLAR DJ

pesnik, esejist, kritik, teolog, duhovni pisatelj na svetovni ravni, profesor
na papeški univerzi Gregorijani v Rimu

in

KAREL MAUSER

pesnik in pisatelj

naj v miru spita!

iz slovenske kulturne akcije

podelitev leposlovnih nagrad dr. Ignacija Lenčka

Slovenska kulturna akcija je iz darila g. Ladislava Lenčka CM razpisala v začetku lanskega leta 2. nagradni literarni natečaj, iz denarnega preostanka prvega literarnega natečaja iz leta 1975. Razpisanih je bilo 5 nagrad za izvirno novelo in črtico, ki naj bi bila pozneje objavljena v Meddobju, v skupnem znesku 600 dolarjev.

Medtem ko se je na prvi nagradni natečaj odzvalo le šest avtorjev z izvirnimi rokopisi, je pri natečaju

1976 sodelovalo trinajst piscev iz slovenskega zamejstva in zdomstva.

Ocenjevalna komisija, ki so jo kot pri prvem natečaju sestavljali dr. Vinko Brumen, dr. Tine Debeljak, darovalec Ladislav Lenček CM, urednik France Papež in prof. Karel Rakovec, je 26. decembra 1976 na skupnem posvetu podelila **LITERARNO NAGRADO DR. IGNACIJA LENČKA 1976** naslednjim avtorjem:

1. *nagrado* v znesku 200 dolarjev je prejel pesnik in pisatelj VINKO BELIČIČ iz Trsta za novelo TOSTRAN DOLINE; rokopis je poslal pod šifro Igniculus;
2. *nagrado* v znesku 150 dolarjev je prejel pisatelj FRANK BUKVIČ iz ZDA za novelo SVAKA; predstavil jo je s šifro Dušan Štefan Sobočan;
3. *nagrado* v znesku 100 dolarjev je dobil pesnik in literarni zgodovinar dr. TINE DEBELJAK za črtico NOVI PLAVŽ; rokopis je označil s šifro Vesekdo;
4. *nagrado* v znesku 100 dolarjev je prejel pisatelj in akad. slikar BOŽIDAR TED KRAMOLC iz Kanade za novelo VREČA ŽIVIL; sodeloval je pod šifro Lynn 587;
5. *nagrado* v znesku 50 dolarjev je prejel pesnik in esejist FRANCE PAPEŽ za črtico BO-ROVCI, ki jo je predstavil s šifro Vrnitev.

Člani ocenjevalne komisije so poudarili izredno lep uspeh razpisa 2. literarnega natečaja dr. Ignacija Lenčka. Poslani rokopisi niso samo številčno bogat prispevek zdomske in zamejske leposlovne ustvarjalnosti, marveč predstavljajo tudi dokajšnjo kvalitetno vrednoto. Skoraj vsi obravnavajo slovensko problematiko medvojnih, povojnih in sedanjih dni; snov zajemajo iz življenja zamejcev in zdomcev. Komisija je tudi ugotovila, da je odziv na literarni nagradni natečaj tokrat zajel zares ves slovenski svet v svobodi: 6 rokopisov je iz Argentine, 3 iz Trsta, po eden pa iz ZDA, Kanade, Švedske in Japonske. Skupno se je natečaja udeležilo 13 piscev s 14 rokopisi.

Po pravilniku ob razpisu nagrad sta se glasovanju o podelitvi umaknila dr. Tine Debeljak in pesnik France Papež, ki sta pri natečaju tokrat sodelovala kot pisca. Ob sklepu posveta ocenjevalne komisije je bilo na-

glašeno, da so se 2. literarnega natečaja udeležili mnogi pisci, ki jih upravičeno lahko štejemo med nove, dragocene pridobitve v slovenskem leposlovnem ustvarjanju; prenekateri na natečaj poslani rokopis izkazuje lep pisateljski talent in dokajšnjo literarno višino, četudi je komisija, ki jo je vodilo sodilo kakovosti, prisodila denarno nagrado le petim najboljšim delom.

Kot je bilo objavljeno ob razpisu nagradnega natečaja, bodo nagrajeni rokopisi objavljeni v reviji Meddobje; z avtorji nenagrajenih, ki so tudi vredni objave, pa se bo urednik revije dogovarjal za natis.

Slovenska kulturna akcija nagrajencem čestita k odlikovanju; želi pa, da so njenih iskrenih čestitk deležni tudi nenagrajeni pisci, ki so s svojo prisotnostjo pri natečaju izkazali, da je slovensko pero v zamejstvu in v zdomstvu živo in plodno. Vse pisce zahvali za dragoceno sodelovanje in zaupanje.

- Upravni odbor Slovenske kulturne akcije je na 1. letošnji seji v začetku januarja odločil, da bo redna dveletna skupščina naše ustanove v maju 1977. S to objavo popravljamo datum, ki smo ga v novembrsko-decembrski lanski številki Glasa zapisali za mesec april. Sklic k skupščini bomo objavili v prihodnji dvojni februarско-marčni številki našega lista. Vsem rednim ustvarjalnim članom v Argentini in po svetu ga bo naša pisarna še posebej pravočasno poslala.

- Glavnini svojih tradicionalnih kulturnih večerov v Buenos Airesu je odbor na letošnji prvi seji določil kot vodilno temo „Komunizem in kultura“. Večeri se bodo začeli v maju 1977. Z njimi bo Slovenska kulturna akcija stopila v svojo 24. delovno obdobje. Kot predavatelji se bodo predstavili redni člani literarnega, filozofskega in teološkega

odseka. Večeri bodo v gornji dvorani Slovenske hiše.

- Tečaj slovenskega odrskega jezika in osnov gledališkega nastopanja bo gledališki odsek nadaljeval v drugi polovici marca. K letošnjim sestankom vabi odsek tudi nove slovenske akademike in višješolce, ki se žele seznaniti s predmetom.

- Izšel je dvojni 3-4 zvezek XV letnika revije Meddobje, napovedan že za konec jubilejnega dveletja 1974-75. Zvezek obsega 160 strani poezije, proze, razprav in zapisov. Bogati ga dokumentarna, še neobjavljena risba akad. slikarke Bare Remec „Cankar na Rožniku“ iz leta 1944, pa 7 strani slikovne priloge, posvečene tokrat najnovejšim stvaritvam akad. kiparja Franceta Goršeta ob vstopu v mojstrovo 80-letnico. V tiskarni je že gradivo za 1. zvezek XVI letnika revije, ki bo izšel aprila.

ZBRANO DELO FRANCETA BALANTIČA LAHKO KUPITE PRI ZALOŽBI KULTURNE AKCIJE IN PRI VSEH NJENIH POVERJENIKIH, PA TUDI PO SLOVENSkih KNJIGARNAH V ZAMEJSTVU IN V ZDOMSTVU.

CENA V ARGENTINI JE 700 IN 500 PESOV ZA VEZAN ALI KARTONIRAN IZVOD

ZARADI IZREDNE PODRAŽITVE POŠTINE V INOZEMSTVO JE CENA V PLATNO VEZANEMU IZVODU 5 DOLARJEV, V KARTON VEZANEMU PA 4 DOLARJE.

PISEM za bodočnost, ko bo Slovenska kulturna akcija v drugi izdala po 999 knjigah delo, ki je pred tedni izšlo kot njena 100. publikacija z naslovom: FRANCE BALANTIČ, ZBRANO DELO. Knjigo je uredil in s prikupnimi vinjetami okrasil France Papež. Z njenih 239 strani se zrcali tudi dinamika Kulturne akcije, ki nadaljuje s svojim publicističnim ustvarjanjem, ker so ji dejanja dragocenejša od besed brez dejanj. Upam, da bodo ljudje tako segali po knjigi, da bo treba v doglednem času pripraviti 2. izdajo. In za to bi rad ponudil nekaj misli, le nekaj, ker je ureditev knjige tako odlična in vinjete tako prijetne, da ni prostora za bistveno izboljšanje.

France Papež je poleg ureditve prispeval še uvod, ki se začne z besedami: „Pesmi Franceta Balantiča“ in obsega prvih enajst strani; lahko bi ga imenovali esej o pomenu Balantiča za slovensko literaturo, dasi je v tem primeru treba imeti pred očmi literaturo vseh tistih ljudstev, ki so bila, podobno kot naše, vržena v drugo svetovno vojno in so, podobno kot naše, morala istočasno trpeti pod udarci, s katerimi so udje istega ljudstva skušali kovati tujo, le njim koristno obliko bodočnosti, postavim: ustroj socialistično fašističnih in socialistično komunističnih držav. V tem smislu se mi zdi Balantič največji pesnik ne le slovenske, marveč tudi mednarodne medvojnne literature. Seveda je tvegano rabiti primerjalne pridevnike in prislove v zvezi z umetniškimi ustvarjanjem; a brez pomišljanja imenujem Balantiča največjega, ker se v njegovih pesmi najbolj idealizira svet v prozorno, zdrobljivo lepoto, ki jo usoda pred našimi očmi in ušesi dejansko in uspešno začenja razbijati. In še nekaj dela Balantičeve poezije nesmrtno: vera v nesmrtnost, zaradi katere prepeva do zadnjega kakor kak prerok stare zaveze. V zbirki pisem in pesmi komunistov obsojenih na smrt – če se prav spominjam, so zbirko izdali v Nemčiji in Franciji – tudi najdemo tu in tam (čisto nekomunistično, se pravi čisto nesovno) izpoved v nesmrtno vrednost osebnega žrtvovanja, nekakšno nagonsko izpoved brez možnosti utemeljitve. Balantičovo srce pa sozveni v veri v Boga; sozveni, kjer zvenijo ljubezni do sveta, zemlje, življenja (glej Gonarski dnevnik ustvarjalnih načrtov, str. 207); sozveni na čisto osebno način, nešablonsko, nemehanično, netradicionalno. Morda se bo dala pesnikova ocena tako v dveh razsežnostih – mednarodno medvojni in osebno verski – poglobiti.

Poleg uvoda in ureditve pesmi je Papež na koncu knjige prispeval še en esej, ki se začne z besedami: „Ureditev Balantičevega dela...“ in kjer obrazloži, po kakšnih smernicah je bil vse delo uredil. Šestim stranem tega eseja sledijo Opombe k pesmim, tudi na šestih straneh, in končno skrbno sestavljena Bibliografija, ki nudi obenem vpogled v kroniko javnega Balantiča.

Dragocenost Papeževega Balantiča se mi zdi posebno v tem, da so na nekaterih straneh objavljene inačice k posameznim verzom; da je podano v pesnikovih osnutkih in šifrah to, kar si je bil v Gonarsu obetal ustvariti v Božanski tragedijo (da se tako izrazim glede na kraj, kjer so Balantičevi ječarji govorili Dantejev jezik). Vse to se mi zdi posebne vrednosti za študij literarnega ustvarjanja na mednarodni višini; podobne študije o svojih pesnikih že dolgo izdajajo veliki narodi.

Središče celotne knjige pa so prelepe Balantičeve pesmi. Želel bi si, da bi v izdaji s številko 100 zavzemale ves prostor od začetka pa tja do strani, recimo 187 (trenutno so od strani 24 do 211). Ker je rdeča barva tako zelo v besedah Balantičeve pesmi, bi ne bilo napak natisniti vi-

njete v rdeči barvi; morda se bo do takrat argentinski papir primerno zboljšal za takšen tisk. Motiv vinjete na str. 91 me spominja na mehiške in peruanske indijanske obraze, problematika, ki bi se jo splačalo jasneje razčleniti. Morda se pa slovenski zdomec, žrtev tujega osvajanja, čuti končno doma pri Indijancih, žrtvah enakega tujega osvajanja (a s to razliko, da so osvajalci nosili s seboj dinamič osvoboditve v obliki krščanstva, česar pa npr. pri komunističnem osvajanju vsaj namenoma in načrtno ni). Tehniko tiskanja bi si tudi želel v nekoliko spremenjeni obliki, vsaj kjer gre npr. za eno samo kitico, odnosno en sam sonet; pesem, bolj blizu naslovu, bi izločila tisto belino, ki se loteva oči pri listanju in branju predvsem zato, ker je format knjige tako velik. Še ena možnost se ponuja: večje črke v naslovih. Včasih je seveda praznina med naslovom in tekstom za okvir vsebini, a le včasih.

Po pesmih bi sledil Papežev esej o pesniku ter esej o načinu ureditve, na koncu pa bibliografija, v kateri bi se dalo s tiskarsko črto podčrtati stavke, ki tvorijo bibliografske kategorije: „Balantičeve pesmi so doslej izšle v naslednjih knjižnih natisih...“, „Ocene o teh delih...“, „Priložnostni članki, zapisi in govori...“ ali kaj podobnega.

Opombe k pesmim bi lahko bile čisto na koncu, droben asterisk v tekstu bi mogel nanje opozoriti. Kazalo, ki je zdaj prav na koncu, bi pomaknil prav na začetek po pesnikovi sliki, nekako na str. 7 in sl. Za vsakim motom bi postavil dvopičje (zdaj je le na štirih mestih) in v isto vrsto verz odnosno stavek, ki ga izraža. Po določenem presledku bi navedel urednikova eseja in bibliografijo in opombe. A kjer je zdaj „Gonarski zvezek“, bi se bolj bralo „Balantič France 3741 Gonars“, kamor bi porinil z velikimi črkami „Gonarski zvezek“ (ali pa: Gonarski osnutek). To so nebitvene opombe k bistveno odlični ureditvi in bistveno umetniški opremi. Gre torej za novo stvaritev tiste stare stvaritve, ki jo imenujemo pesem in ki je kot takšna zmeraj nova, nanovo doživeta, nanovo povedana, nanovo izročena črkam v varstvo.

Naj mi bo dovoljeno, da se ustavim še za trenutek. Tudi jaz sem stanoval v Mostah in bil junija ob italijanskih racijah odeljan v internacijo v Gonars, odkoder sem se lahko vrnil šele po desetih mescih... Žal mi je, da se nisem nikdar srečal z Balantičem. Tudi jaz sem pisal pesmi v Gonarsu, a ob branju Balantičevih sem vesel, da je moj quaderno izginil. Kar sram me je, če pomislim na te pesmi in jih primerjam s klasično lepoto Balantičevih. V tem, se mi zdi, je božja Previdnost tako obrnila zlo komunistične revolucije pri nas, da je v pesniku Balantiču naše ljudstvo doseglo lepoto tragične in nesmrtno veličine, ker je v njem in pod njegovim peresom in svinčnikom spremenilo svoje silno trpljenje, stopnjevano ob zaznavanju lepote, v petje, ne v sovraštvo in ne v živalsko topost. Nekaj podobnega zmeraj znova doživljam ob japonskih tragedijah, kjer piščali, stare gosli in človeški glasovi s silno žalostno, a strogo umirjeno melodijo nakažejo in spremljajo polom velikega podviga, smrt mladostnega hrepenenja, izdajstvo svete tovarišije, krivico pod srcem ljubezni.

Iz Balantičeve ljubezenske lirike diha nekaj čistega, preprosto vdanega, svežega, rekel bi: pristno slovenskega. V tem nizu se sveti pesem Jesenski spev kakor dragulj starogrških tragedij.

Na Japonskem, 3. januarja 1977

Buenosaireski slovenski tednik Svobodna Slovenija je objavil kritično poročilo o najnovejši izdaji Balantičevega ZBRANEGA DELA, ki je izšlo pri Kulturni akciji v uredništvu, predstavitvi in opremi esejista Franceta Papeža kot 3. redna knjiga jubilejnega dvehletnika. V številki 14. oktobra 1976 je pod stalnim zaglavjem „Med knjigami in revijami“ napisal t.d. daljše kritično poročilo o publikaciji pod naslovom OB NOVI IZDAJI BALANTIČA. V razgled našim bralcem poročilo objavljamo.

Kot stoto svojo knjigo je Slovenska kulturna akcija izdala Zbrano delo Franceta Balantiča, tokrat v ureditvi s komentiranjem in v ilustrativni opremi Franceta Papeža (235 strani). S tem je hotela proslaviti svoj intimni jubilej stote knjige, ki je gotovo omembe vreden in svojevrsten pri emigracijski založbi, kakor tudi ceno, ki jo daje velikemu pesniku Balantiču; obenem pa je tudi znamenje, da je Balantič danes resnično slovenski klasik, ki je že last širšega občinstva, kajti v tridesetih letih je doživel že štiri izdaje, od katerih je samo prva izšla, pred l. 1945, v matični do-

movini. Sicer je bila že urejena in tudi že tiskana in napovedana izdaja v domovini pod prvotnim naslovom Muževna steblika v redakciji Mitje Mejaka, toda ni prišla na svetlo in je končala baje v vevških papirničnih mlinih. Poleg tega pa je v posebni luksuzni bibliofilski izdaji izšel njegov Venec pri Zimski pomoči v Ljubljani l. 1944 z lesorezi Marijana Tršarja.

Urednik nove izdaje Balantiča je bil izključno navezan na dosedanje izdaje njegovih pesmi. Prva je izšla l. 1944 pod naslovom, ki je bil v tistem času prve strašne novice o ognjeni smrti v Grahovem upravičen, V plamenu groze plapolam. Čudim se danes svoji lastni uvidenosti, da sem tedaj to prvo izdajo opremil z izčrpnim komentarjem o postanku pesmi in nastajanju zbirke ter da sem priobčil vse verzice, ki sem jih mogel razšifrirati. Tudi take, ki so bili samo zametki. Te sem porazdelil izolirane, kakor sem jih našel, po raznih oddelkih. Ker sem morda premalo jasno označil, da so ti „leteči“ verzice vsak zase, so v tretji Mohorjevi izdaji pomotoma tiskani kot motto k naslednjim ciklom, kar ni res. Tudi je v drugi izdaji nekaj tiskarskih napak, ki sem jih popravil že na koncu knjige, oz. jih obrazložil že večkrat (npr. v Meddobju 1959). Ko sem priobčil še Gonarski zvezek v celoti z vsemi opombami (DS 1944), sem ohranil celotno Balantičevo delo, kakor je bilo do tedaj znano, do vseh podrobnosti. Ko bi bil prve zbirke ne bil izdal s takim znanstvenim komentarjem, bi danes ne imeli nobenega vpogleda v rast Balantiča-pesnika in posebej njegove zbirke, kajti vse rokopisno gradivo, ki sem ga jaz še imel na vpogled, je bilo po l. 1945 izgubljen ali uničeno. Tako novi urednik ni imel sreče, da bi mogel primerjati izvornike s ponatimi, ter je bil povsem navezan na prvo izdajo, kot na „original“, tako z ozirom na tekst, kot na komentar.

Tako je bilo delo novega urednika Papeža predvsem v tem: priti do čistega teksta s popravki v nadaljnjih izdajah, odstranitev napak in napačnih nesporezumljenj (motti v 3. izdaji) ter do popolnega dela. Zato je dopolnil tekst s pozneje (l. 1969) odkritim socialnim ciklom Na blaznih poteh, kakor tudi z izoliranim verzom, ki se ga spominja V. Kozak (1970). Tako pomeni ta zbirka prvič vse Zbrano delo.

Docela na novo pa je Papež notranje uredil zbirko. Naslonil se je deloma na kronološko rast po pesnikovem zapisu nastanka pesmi, deloma na posamezne cikle, ki jih je v rokopisni ureditvi predvideval pesnik sam. Tako je ustvaril lepo celoto notranje rasti pesnikove podobe brez ozira na prejšnje ureditve, ki so bile urejene – predvsem prva – s pogledom na njegovo tragično usodo. Ta ureditev je novost zbirke. Druga pa je docela očičiščen avtentičen pesniški izraz. Tretje: upoštevanje in načelno takoj pod besedami, ne šele v opombah kot prej. Četrta: uvod v pesniško delo, kjer Balantiča obravnava izključno kot pesnika, analizirajoč njegovo besedo in iz nje njegovo osebnost. Ta kaže takšne prehode: „Nostalglična pastirska in domačijska pesem tega velikana slovenskega ekspresionizma se ob vablivosti in močeh sveta razvršča v tragično doživetje časa in v metafizične spoznave. Občutenje zgodovinske stvar-

Zdomska revija NAŠA LUČ, ki kot mesečnik izhaja v Celovcu, je v lanski decembrski številki (1976/10) pod stalnim zaglavjem Knjige objavila poročilo o izidu Balantičeve pesniške bere z naslovom: „France Balantič, ZBRANO DELO, Slovenska kulturna akcija, Buenos Aires 1976“. Zapis slove takole:

„Slovenska kulturna akcija v Buenos Airesu v Argentini je izdala kot svojo stoto knjigo Zbrano delo Franceta Balantiča, enega največjih slovenskih pesnikov, ki je zgorel novembra 1943 v Grahovem kot domobranec. Hišo, v kateri je bil, so zažgali partizani. Pesnik bi bil čez nekaj dni dopolnil 22 let.

To izdajo je pripravil esejist, pesnik in slikar France Papež. Pred njo so izšle že tri izdaje (Ljubljana 1944, Buenos Aires 1956, Celovce 1967), četrta, tiskana v Ljubljani v povojni dobi, pa ni smela med ljudi, ampak so jo zapeljali v vevško papirnico – v odpad.

Treba je omeniti, da je vse Balantičeve rokopise, razen enega cikla in enega osamljenega verzice, ohranil dr. Tine Debeljak. On je tudi uredil prvi dve izdaji Balantičevih pesmi, ostali dve pa so nujno naslanjata na njegovi izdaji.

Ta, Papeževa ureditev ima nekaj novosti, zaradi katerih je brez dvoma izdaja doslej najbolj kvalitetna. Pesmi je uredil tako, da je iz njih moči zaznati pesnikovo notranjo rast. Zbral je res vse, kar je Balantič napisal in se je ohranilo, in to zapisal z res samo Balantičevimi besedami. V zbirko je napisal prelep uvod, ki ga zaključuje takole:

nosti prehaja v videnje mističnih stvarnosti življenja in smrti, lepote in resnice.“

Posebna vrednost je: Papežev komentar ureditve, prve zabeležene, in razlage pesmi, v kolikor je potrebno. Predvsem pa – **obširna literatura o Balantiču**, ki se je v tridesetih letih nabrala med nami v emigraciji, pa tudi – v domovini. Tu so pisali predvsem znanstveniki in pisatelji, kajti – njegovi poeziji še ni dovoljeno stopiti v splošno kulturo naroda. V tem pregledu je gotovo še marsikaj nezabeleženega, npr. Detelov prevod vsaj ene Balantičeve pesmi v nemščino, udeležba v antologijah itd. Ni zabeležena tudi Javorškova polemična knjiga proti Balantiču, Samotni jezdec, v kateri mu očita – edinemu slovenskemu pisatelju – narodno izdajstvo in se pritožuje proti sodnijskemu procesu, ki so ga proti njemu zaradi te oznake začeli Balantičevi sorodniki, a se je izgubil – v pesku... In še kaj.

Posebnost te izdaje je tudi to, da je urednik sam – kot slikar – ilustriral vso zbirko z lepimi modernimi vinjetami, ki večajo estetsko uživanje zbirke.

To Zbrano delo se odlikuje tedaj po skrbni in vestni uredbi, po popolnosti teksta, po bogati literaturi o Balantiču, po globokem in zgolj umetnostnem ocenjevanju Balantiča kot besednega izraznega umetnika, pesnika v uvodu. Predvsem in glavno: kot delo Balantiča samega, njegova poezija, ki je po tolikem spraševanju zdaj zopet na knjižnem trgu.

Kot jubilejna – stota – knjiga SKA, nosi poseben poudarek, ki ga je hotela založba dati temu velikemu umetniku tragične medrevolucionarne generacije.

Slednji dom v emigraciji bi ga moral imeti v svoji knjižnici, poznati pa bi ga morala zlasti mladina v – domovini.

Pripis uredništva Glasa

Ob dr. Debeljakovem kritičnem poročilu v „Svobodni Sloveniji“, ki smo ga natisnili v celoti, kot bomo v celoti natisnili vse, kar bo v slovenski publicistiki objavljeno o najnovejšem Balantičevem Zbranem delu, bi opozorili na dvoje:

Kritik je Balantičevo zbirko iz leta 1944 (že po pesnikovi smrti) v Svobodni Sloveniji naslovil „V plamenu groze plapolam“, čeprav nosi omenjena zbirka naslov „V ognju groze plapolam“. Zakaj ta sprememba po 32 letih?

Mali žepni izdaji Balantičevih pesmi, ki so izšle pri Mohorjevi v Celovcu leta 1967, in kot je posebej zapisano na zadnji strani „po dr. Tinetu Debeljaku prirejene izdaje Slovenske kulturne akcije v Buenos Airesu“, dr. Debeljak ponovno očita, da so Balantičevi „leteči“ verzice v „Mohorjevi izdaji pomotoma tiskani kot motto k naslednjim ciklom, kar ni res...“. Pripisali bi, da se Papeževa ureditev Balantičevega Zbranega dela skoraj v celoti poslužuje enakšne ureditve pesniških ciklov z „motti letečih verzov“, pa tudi odlomkov iz celotnih sonetov in drugih pesmi, kot Mohorjeva. Bralec dr. Debeljakove gornje kritike pač ne vidi logike v tem, da kritik pri tretji zbirki graja to, kar hvali pri četrti.

„To je Balantič: strast in hrepenenje, vera in upor. Njegova poezija ne pozna ničesar takega, čemur bi lahko rekli poetični aktivizem; svoje pesmi ni posvetil nobeni politični ali družbeni skupini. Rahločutna lirika, spočeta kot čustveno duhovni izraz človeka, ki je dozorel v težkem času, prehaja čista v kozmičnost duha. Nostalglična pastirska in domačijska pesem tega velikana slovenskega ekspresionizma se ob vablivosti in močeh svetla razvršča v tragično doživetje časa in v metafizične spoznave. Občutenje zgodovinske stvarnosti prehaja v videnje mističnih stvarnosti življenja in smrti, lepote in resnice.“

Posebna vrednost izdaje so filigransko fine, skoraj vse nerealistične ilustracije zbirke, ki jih je narisal urednik zbirke sam.

Knjiga Balantičevih pesmi bi morala stati v sleherni slovenski družinski knjižnici, saj je znano, da ni znal Balantič napisati slabega verzice.“

V lanski decembrski številki tržaške slovenske revije za književnost in kulturo ZALIV (december 1976, št. 56-57) je pod zaglavjem Fleši o novih knjigah a. r. na kratko ocenil 100. publikacijo Slovenske kulturne akcije. Zapis slove:

„France Balantič ZBRANO DELO. Uredil, vinjete narisal in opremil France Papež. Izdala kot svojo 100. publikacijo v Cankarjevem letu 1976 Slovenska kulturna akcija v Buenos Airesu.“

Balantič ne izgublja s potekom let. Nasprotno, postaja čedalje večji, tudi če ga ne gledamo na ozadju verbalističnega prtljivosti, v katero se je izždel slovenski Parnas.

To novo izmeritev Balantiča si lahko privoščimo ob tej novi krasotni izdaji njegovega Zbranega dela. Vanjo je zajet ves dosegljiv Balantič: Pesmi, Prevodi iz tujih jezikov, Gonarska beležnica. France Papež je posvetil izdaji

vso dolžno skrb. Pogled uvodnega eseja o pesniku – v žal konvencionalnem, torej preskopem biografskem zajemu – je knjigo dopolnil še z vestnim uredniškim in tekstnokritičnim dodatkom. Dragocena je bibliografija (šest in pol strani). Vezana s ščitnim ovitkom – z izbranim besedilom na zavihu – je izšla »en 1.500 ejemplares«, kakor nam pove kolofon v španščini. Številka, ob kateri matično založništvo lahko tudi zardi.“

PESNIŠKA BESEDA FRANCETA BALANTIČA NAJ BO V PONOS VSAKI SLOVENSKE DRUŽINI. NJEGOVO ZBRANO DELO, KI JE IZŠLO PRI SLOVENSKE KULTURNE AKCIJI, BODI NA ČASTNEM MESTU V VSAKI SLOVENSKE KNJIŽNICI V ZDOMSTVU IN ZAMEJSTVU. POKLONITE KNJIGO SVOJIM DRAGIM IN PRIJATELJEM – DALI JIM BOSTE Z NJO NAJLEPŠE DARILLO TRAJNE VREDNOSTI.

ustvarjalci ska

d. m. šijanec je dirigiral „mesijo“

Dirigent in muzikolog DRAGO M. ŠIJANEC, redni ustvarjalni član Slovenske kulturne akcije v njenem glasbenem odseku, priznan in zaslužen glasbenik v argentinskem, pa tudi drugem latinsko ameriškem muzikalnem svetu, je na predvečer lanskega božiča buenosaireško občinstvo presenetil z izredno uspešno izvedbo Händlovega oratorija „Mesija“. Koncert je bil v starinski, baročni baziliki sv. Frančiška v Buenos Airesu; svetišče štejejo med najbolj žive in najbolj pristne priče kolonialnega španskega baroka v Argentini; prireditelji bi pač težko našli primernejši avditorij za briljantni Händlov barok.

Oratorij je izvajal Državni simfonični orkester z izredno kvalitetnim polifonim zborom Lorenzo Perosi, ki ga vodi Jorge Fernández Zeballos, in z izbranim kvartetom pevcev solistov, ki so danes v vrhu južnoameriške vokalne solistične ustvarjalnosti: sopranistka Diana López Esponda, altistka Noemí Souza, tenorist Alfredo Viña in basist Víctor de Narké, tudi po evropskih operah zaželen in vabljen pevec; orgelski del v oratoriju je odigral mojster Héctor Zeoli.

Koncert slovitega Händlovega oratorija je bil nekakšna krona letošnje dokaj pestre in čez vse kvalitetne koncertne sezone v Buenos Airesu. Da ga je dirigiral slovenski dirigent z Državnim simfoničnim orkestrom, ki je za Colónovim drugi najboljši orkestralni zbor v Južni Ameriki, je za slovensko kulturno prisotnost v velikem svetu še posebno zadoščenje. Zadoščenje tudi za Slovensko kulturno akcijo, ki z umetniki, kot je Šijanec, vsaj posredno drži stik med slovensko umetniško prizadevnostjo v svobodnem svetu in svetovnimi kulturnimi naponi in dosežki.

Kritika o koncertu ni varčevala s pohvalo in priznanji, posebej dirigentu. Izredno prizadeto oceno je v prvem argentinskem dnevniku „La Prensa“ podpisal skladatelj ameriške in evropske veljave S. Picchi, ki je svoj zapis naslovil: „Mogočna M. Dragova izvedba »Mesija«“. V daljšem razpravljanju o koncertu, je kritik zapisal o dirigentu:

„Kadar Mariano Drago (dirigentovo umetniško ime - op. Glasa) prevzame odgovornost za oživiljenje glasbene partiture, nam je njegova do vlakna prežeta muzikalnost zadostno poročilo za verno predstavitev umetnine; prav to je prvinska krepost njegovega žlahtnega glasbenega značaja. Pa vendar bi ves ta skupek tehničnih vednosti, na katere oslanja svoje izvedbe in ki je osnovna podlaga za uspešen izid prevzete naloge, ne zadoščal za dokončno umetniško podobo glasbene stvaritve, če bi ga dirigent ne požlahtnil s poudarki izredno prečiščene osebne občutenosti, ravnovesja, značajnosti in pravšne slogovne naravnosti, ki se jih Drago posluži v pravem trenutku in priložnosti. S temi značajskimi silnicami svoje muzikalne izraznosti, ki se doživeto kažejo v njegovih dirigentskih izvedbah, uspe zarisati osnovne črte umetnine z zgovorno silovitostjo; pri tem pa še daleč ne zaseka pri mnogih dirigentih tako pogostega prepada med taktirko in izvajalci. Posebej vzblesite te dirigentove odlike, kadar gre za simfonično-koralne stvaritve: pri teh izvedbah se zdi, da v dirigentu zažari izredna, z besedo neizrazna umetniška zmogljivost, ko njegova umetniška moč sprosti naravnost očarljivo zavzetost.

V takšnih trenutkih se Dragova umetniška osebnost vzpne visoko nad siceršnje vrednote njegovih danosti; njegov interpretacijski napon gre v izredne, višje ravni. Händlov Mesija je Dragu posebej po srcu. Ko ga dirigira, žari iz njegovega zamaha osebna sreča, kot da bi iz svoje notranje biti zajemal izredno globoko, oživlajočo in osvajaajočo vnemo, ki jo darežljivo deli med sodelavce in brez pridržka osvoji z njo poslušalca. Mogočni oratorij, ki je do osuplosti prevzel angleške sodobnike silovitega nemškega skladatelja in ki tudi v našem času zastavlja dih občinstvu z močjo svojega duhovnega sporočila, je v Dragovi izvedbi blesteče potrdil vse naše gornje zaznave.“

Dirigentu Marjanu Dragu Šijancu naše čestitke. Njegova taktirka v Južni Ameriki je Slovincem ponos!

m t

Mohorjev knjižni dar za leto 1977 obsega pri vseh treh Mohorjevih družbah – celjska, goriška in koroška – s koledarji vred štirinajst knjig. Svojim udom in slovenskim rojakom so podarile:

MOHORJEVA DRUŽBA V CELJU

Koledar; večerniško knjigo dveh povesti: Ede Podpečanove „Hiša na robu“ in Ivana Sivca „Pristrižene peruti“; vgojno knjigo Valterja Dermote „Vzgojiteljem“, pa Mirka Mahniča „Knjigo o našem vedenju“.

Stoletnice rojstva Ivana Cankarja se je celjska Mohorjeva spomnila z dvema knjigama: zbirka črtic „Njena podoba“ je namenjena mladini; „Novele in črtice“ pa odraslim.

Spremno besedo o pisatelju – Cankar je bil tudi sodelavec Mohorjeve družbe –, je napisal Jože Gregorčič.

MOHORJEVA DRUŽBA V GORICI

Koledar; knjiga šaljivih zgodb „Govoreči bankovec“; sodobna zgodba „Pokopljite me v škornjih“ in III. snopič Slovenskega primorskega biografskega leksikona.

MOHORJEVA DRUŽBA V CELOVCU

Koledar. Družinsko sv. pismo Nove zaveze III (Pavlova apostolska pisma). Večerniška povest „Uskoška nevesta“ in knjiga „Borba z viharjem“ o dogodivščinah slovitega „tokijskega cunjarja“ frančiškana o. Gereona Goldmanna.

NAROČNINA ZA GLAS SLOVENSKE KULTURNE AKCIJE ZA LETO 1977 – 12 ŠTEVIK NA 8 STRANEH VSAKA – JE: ZA ARGENTINO 2.000 PESOV, ZA INOZEMSTVO PA 8 DOLARJEV.

medvedje usluge slovenski cerkvi

Ljubljanski verski tednik DRUŽINA objavlja letos teden za tednom komentar k nedeljskim evangelijem. Razlage so pisane izredno sodobno, v prefinjenem modernem knjižnem slogu, razumljive preprostemu bralcu in privlačne za razumnika. Izkazalo pa se je, da mesečniku „Sij slovenske svobode“, ki ga tiskajo v Buenos Airesu, te razlage niso po volji, kot mu tudi sam pojav Družine in avtorjev, ki v nji sodelujejo, ni po srcu. Napadi na tednik v Siju niso novost. Daleč pa je vse dozdanje izbruhe na Družino posekal Sij slovenske svobode v lanski 11. številki (november 1976), v kateri se je pisec s psevdonimom Lector prav herostratsko lotil evangeljskega komentatorja k 28. navadni nedelji, ki ga je Družina natisnila 10. oktobra lani z naslovom „Trinajsti apostol skozi šivankino uho“. Evangelij govori o mladeniču, ki ga je bil Jezus pozval, naj razda svoje bogastvo med revne, če hoče doseči srečno večnost. Ker je uredništvo Glasa ob ponovnem izpadu Sija slovenske svobode od članov in prijateljev prejelo vabila, naj bi v našem listu trditve Sijevega Lectorja obravnavalo strokovno, ker tudi mnogi zdomci berejo Družino, je urednik naprosil priznanega slovenskega biblista, da pojasni način evangeljske razlage v Družini in hkrati ovrže neosnovane trditve Lectorja. Naprošeni strokovnjak se nam je odzval s temle dopisom:

LECTOR očita razlagalcu evangelija v Družini ponarejanje svetega pisma in Kristusa samega (razlagalec je namreč uporabil namesto tistih izrazov, ki jih navaja sveto pismo kot Kristusove, druge, med njimi tudi besede proletarec, tovarišija, kapitalist – po Lectorju „komunistični žargon“); dalje to, da hoče narediti Kristusa za nekakšnega pocestnega socialista; in končno, da zavaja bralce vede in hote z bogokletnim ponarejanjem Kristusovih naročil v zmoto o njegovi pravi in večno veljavni besedi, kar je herezija – za to je končno odgovoren slovenski episkopat.

Očitki niso neznatni, zato ne smejo ostati brez odgovora.

1. Lector najprej suponira, da so vse Kristusove besede v evangelijih ipsissima verba Christi; ta impozicija je zmotna. In če očita razlagalcu v Družini ponarejanje Gospodovih besed, mora to prej očitati evangelistom samim, saj običajno navajajo iste Kristusove besede v dokaj različnih formulacijah, celo v tako važnih primerih, kot so posvetilne besede pri Evharistiji.

Poleg tega bi moral Lector vedeti, če se že spušča na biblično področje, da je danes po vsem svetu nemalo hvalevrednih poskusov takoimenovanega dinamičnega prevoda svetega pisma! Kristusovo misel skušajo preliti v sodobne izraze prav zato, da bi prišla bolj do veljave.

Če upoštevamo to dvoje, potem se pokaže očitek o ponarejanju svetega pisma in Kristusa samega prazen.

2. Po Lectorjevo je razlagalčevo ponarejanje Kristusovih besed bogokletno. Če smo Lectorja prav razumeli, zato, ker daje Kristusu v usta „komunistični žargon“. Kaj naj rečemo k temu?

Da je skušal razlagalec evangelija v Sloveniji preliti Kristusovo misel v izraze, ki so danes tam v zraku, je jasno, saj piše za tamkajšnje ljudi. In izrazi proletarec, tovarišija in kapitalist so takšni.

A ti izrazi naj bi bili „komunistični žargon“. To je tisto! No, da so te besede marksisti prekrstili za svojo rabo in da jih radi in pogosto uporabljajo, drži, saj pridigajo raj na zemlji, torej pritiklava nebesa gospodarsko-socialnih

dimenzij. A da bi bile te besede tako last rdečih, da jih ne bi smel nihče drug vzeti v usta, to ne drži. (Naj vzame Lector v roke npr. Sociologijo antikomunističnega emigranta dr. Ahčina – saj je gotovo kakšen izvod prišel tudi v ZDA – pa bo videl, kolikokrat Ahčini vsaj dva od teh treh izrekov uporabljajo, in to brez vsake zveze z marksizmom!) Ta očitek se izkaže farizejsko dlakocepstvo.

3. Tudi z očitkom, da skuša razlagalec evangelija Kristusa po sili narediti za nekakšnega pocestnega socialista, je Lector udaril mimo. Razlagalec je ohranil vsebino Kristusovih misli popolnoma nedotaknjeno, posodobil je samo besede, da bi bile primernejša posoda vsebine.

4. S tem je odgovorjeno že tudi na očitek o hereziji: božjoo-drešeniško dimenzijo Gospodovih besed je pustil razlagalec povsem nedotaknjeno in ni poskušal niti z eno samo besedo potegniti Kristusa v sfero zgolj zemskih vrednot.

Toliko k Lectorjevemu komentarju razlage evangelija.

Pa še iz njegovega žargona, ki je nabit z vsebino, nekaj primerkov: Družino imenuje „verski“ (narekovaji hočejo smisel besede zanikati) tednik in se sprašuje, doklej jo bo mogoče še imeti za verski list; po njem Družina vedé in hoté (sic!) zavaja svoje bralce v zmoto – no, za takšno trditvev mora imeti človek že posebne „kvalitete“, ker očitke je presneto krepak; Lector se sprašuje, do kdaj bo Družino s to in drugimi njenimi herezijami mogoče še imeti za organ slovenskega episkopata – uboga slovenska Cerkev, kjer je ves episkopat odpovedal!

Takšno lefebrevsko pisanje, kot je ta Lectorjev komentar, pomeni kratko in malo zastrupljanje (menda ne vedé in hoté?) slovenskega cerkvenega prostora doma in na tujem in ga je treba vstaviti v isto vrsto z režimskim plenjenjem Družine in z umetnim insceniranjem procesov proti njej doma, čeprav nosi drug predznak. Extrema se tangunt.

Sij slovenske svobode nudi z objavljanjem takšnega „pravovernega“ pisanja slovenski Cerkvi – medvedjo uslugo.

Lector Lectorja

kulturna akcija grize titouce v trstu

Ob reformi v tržaških radijskih oddajah, ki je prizadela predvsem slovenske poslušalce – nekatere priljubljene oddaje so ustavili, druge prestavili na uro, ko so ljudje zaposleni s poklicnim delom, v vseh primerih pa slovenske oddaje na radiu prenehajo ob 19.30 (prej so se nehavale ob 23) –, se je od ljubljanskega „republiškega“ režima financirani Primorski dnevnik, ki izhaja v Trstu, 15. oktobra lani sicer neimenoma, a zadosti jasno obregnil ob tiste oddaje, kjer slovenski kulturni kronisti na tržaškem radiu poročajo o dejavnosti Slovenske kulturne akcije, posebej o njeni publicistiki, ki tako neznansko grize ljubljanski režim, da se je celo takšna komunistična eminenca, kot je sekretar KPS Setinec, oktobra lani znesla nad njo ob najnovejši izdaji Balantičevega Zbranega dela. Članek, ki ga je podpisal Nip, je objavljen pod zaglavjem Reforma in Radio

Trst A z naslovom „O poročilih in pluralizmu“. Članek je med drugim zatrdil: „Ocene o tem, koliko so poročila prežeta s pluralizmom, so za sedaj še preuranjene. Samo vtis: morda se malo preveč oglašajo predstavniki ene same politične formacije (gre za svobodoljubno Slovensko skupnost – op. Glasa), za katero sicer glasujejo samo Slovenci, ki pa še zdaleč ne predstavljajo vseh Slovencev...“ Brž za tem pa članek ta očitek pogoltne, ko zapiše: „Seveda pa moramo pozdraviti dejstvo, da smo slišali tudi intervjuve s predstavniki drugih strank...“.

Hinavsko pa se članek spogleduje nad radijsko kulturno kroniko – in tu izlije svoj gnev na Kulturno akcijo –, ko zapiše: „Ne razumemo pa, zakaj so v večerna poročila, ki so menda najbolj poslušana, vključili takoimenovano

»kulturno kroniko« (kar se je sicer zgodilo še pred reformo), ki bi morda spadala... v kako drugo rubriko, ne pa v poročila. Vsekakor pa lahko ugotovimo, da pluralizma v »kulturni kroniki« doslej nismo zasledili. Vrhu tega dvomimo, če so na primer emigrantske revije in publikacije tako brane med zamejskimi Slovenci, da bi jih bilo treba recenzirati kar v sklopu glavnih poročil. (Podčrtali smo v Glasu.) Če je to politična izbira vodstva RAI, se nam zdi, da je zgrešena in prav nič v duhu reform.

V Katoliškem glasu smo pod zaglavjem »Bralci pišejo« 11. novembra 1976 brali pod naslovom »Do kdaj to diktatorsko ravnanje?« – pismo je podpisal F. V. – tudi tole: »S svoje strani pogrješam nekatere oddaje, ki jih po reformaciji radia ne zasledim več v večernih urah, tako npr.

Radio za šole, oddajo prof. Jevnikarja, Umetnost in književnost, Slovenski razgledi, Zdravniška oddaja, Odvetnik za vsakogar, Družinski obzornik... četrtkova večerna igra... Da ne govorim o Veri in naš čas! Kar ne gre mi v glavo, komu je bila na poti, da jo je enostavno z mašo vred potlačil v isti lonec! – Mislím, da z nobením nekulturnim plemenom v Afriki ne bi mogli bolj diktatorsko ravnati.«

Vprašujemo se – ker smo še v svobodi zunaj »svobodne« Ljubljane, – zakaj se člankar v Primorskem dnevniku ne povpraša po sledeh pluralizma tudi pri ukinjenju gornjih oddaj? Ali pa mu je mar samo v krepkih milijonih plačani »pluralizem« v »svobodni« Istri, kjer imajo Italijani svoje oddaje iz Kopra do 23. ure?

zdomska solidarnost

V nedeljo 26. septembra 1976 je slovenska skupnost v Argentini zborovala v Slomškovem domu v Ramos Mejía pri Buenos Airesu na velikem ljudskem taboru. Tabor je sovpadel s 15-letnico doma. Posvečen je bil jubilejnim obletnicam Simona Gregorčiča, Dragotina Ketteja in Ivana Cankarja, obenem pa tudi trdni povezanosti s koroškimi Slovenci, ki so zborovali isti dan, za njihove narodnostne in kulturne pravice, ki jim jih skuša Dunaj kratiti. Na taboru so nastopile folklorne skupine, pevski zbor Gallus in njegov deklški zbor, mladi deklamatorji z verzi in besedo Cankarja, Ketteja in Gregorčiča. Slavnostni nagovor je govoril univ. prof. dr. Vinko Brumen, redni član Slovenske kulturne akcije, na temo »Kje je smrt, če je življenje v nas!« Navzoči so bili tudi nekateri zdomski književniki, ki so bili deležni posebne pozornosti, ko so jim dekleta v narodnih nošah na odru pripenjala slovenski šopek na prsi, medtem ko jih je predsednik Zedinjene Slovenije g. Marjan Loboda – društvo je bilo pokrovitelj tabora – zahvalil za njihovo plodno kulturno delo. Višek prireditve pa je bila nedvomno resolucija solidarnosti s koroškimi Slovenci. Resolucijo objavljamo v celoti.

Predstavniki in člani organizirane slovenske skupnosti v Argentini, zbrani na velikem ljudskem taboru v Slomškovem domu, Ramos Mejía, Buenos Aires, kjer pod pokroviteljstvom našega osrednjega društva Zedinjena Slovenija slavimo spomin umetnikov slovenske besede in pesmi Ivana Cankarja, Simona Gregorčiča, Dragotina Ketteja in Srečka Kosovela,

UGOTAVLJAMO, da Slovenci v Argentini, kakor v ostalih državah svobodnega sveta, nemoteno in v polni svobodi govorimo svoj materin jezik, gojimo slovensko kulturo, slovensko šolstvo, častimo Boga s slovenskim bogoslužjem in se udejstvujemo na vseh področjih kot popolnoma enakopravni državljani naših novih domovin.

OBŽALUJEMO, da našim bratom, Slovincem na Koroškem, na njihovi rodni zemlji, avstrijska vlada krati osnovne človečanske pravice, ki so jim bile zajamčene po čl. 7. državne pogodbe iz leta 1955, s katero so zavezniki po drugi svetovni vojni Federativni Republiki Avstriji dali svobodo in nevtralnost.

OBSOJAMO ljudsko štetje posebne vrste za ugotavljanje števila Slovencev na Koroškem, ki ga pripravlja avstrijska vlada pod predsedstvom socialista dr. Kreiskyja za letošnji november. To preštevanje nasprotuje mednarodnim navadam in demokratični ureditvi manjšinskih vprašanj. S to potezo je dr. Kreisky tudi prelomil obljubo, ka-

tero je dal v odgovoru na spomenico Narodnega Odbora za Slovenijo v začetku leta 1973, da bo v tem letu pripeljal problem slovenske narodne manjšine do vsestransko zadovoljljive rešitve.

ZAHTEVAMO, kot svobodni Slovenci v zdomstvu, osnovne človečanske pravice za naše slovenske brate na Koroškem in pravico do polnega političnega, verskega, kulturnega in gospodarskega udejstvovanja, kot enakopravni državljani Federativne Republike Avstrije.

POZIVAMO vse svobodoljubne Slovence v svobodnem svetu, da zastavijo ves svoj vpliv in ne zamudijo nobene priložnosti, da se prikaže pred svetovno javnostjo to nepošteno kršenje avstrijske mirovne pogodbe na škodo slovenske narodne manjšine na Koroškem.

VZPODBUJAMO Slovence na Koroškem, naj ne klonijo pred novim in krivičnim pritiskom avstrijske vlade. Slovenci v svobodnem svetu budno spremljamo in po svojih močeh podpiramo njihov pravični boj za obstanek.

OBLJUBLJAMO, da bo slovenska politična emigracija ostala tesno povezana z bojem slovenskega naroda, ki ga bije v zamejstvu, zadnja leta posebno na Koroškem proti avstrijskemu šovinizmu in v matični domovini Sloveniji proti mednarodnemu komunizmu.

V Buenos Airesu, Argentina, 26. septembra 1976.

Koroški Slovenci so lansko uradno etnično preštevanje bojkotirali. S tem pa so dunajsko vlado prisilili v razgovore

in pogajanja o svojih manjšinskih, po ustavi zagotovljenih pravicah v avstrijski republiki.

PREŠTEVANJE KOROŠKIH SLOVENCEV V AVSTRIJI JE BILO ČISTA KRIVICA. DA SI JE POLEG VSEGA NADELO ŠE DEMOKRATSKI PLAŠČ, JE PA KLOFUTA V OBRAZ SLEHERNI DEMOKRACIJI. (Naša Luč, Celovec, december 1976.)

CORREO ARGENTINO CASA CENTRAL y SUC 7	TARIFA REDUCIDA CONCESION 6228
	R. P. I. 1328339

GLAS je glasilo Slovenske kulturne akcije. Izide dvanaestkrat na leto. Urejuje ga José Petric, Zapiola 1723, I D, 1426 Buenos Aires, Argentina. Tisk Editorial Baraga SRL, Pedernera 3253, Buenos Aires, Argentina. Vsa nakazila na: Ladislav Lenček CM, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires 1407, Argentina. – Editor responsable Slovenska kulturna akcija (Valentín Debeljak), Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires 1407, Argentina. – Za podpisane članke odgovarja podpisnik.